C/2025/109

10.1.2025.

Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Usklađivanje kružnog gospodarstva i biogospodarstva na razini EU-a i na nacionalnoj razini
(samoinicijativno mišljenje)

(C/2025/109)

Izvjestitelj: **Cillian LOHAN**

Savjetnik/ica:	Agnieszka SZNYK (za izvjestitelja)
Odluka Plenarne skupštine:	18.1.2024.
Pravna osnova:	pravilo 52. stavak 2. Poslovnika
Nadležna stručna skupina:	Stručna skupina za poljoprivredu, ruralni razvoj i okoliš
Datum usvajanja u Stručnoj skupini:	2.10.2024.
Datum usvajanja na plenarnom zasjedanju:	23.10.2024.
Plenarno zasjedanje br.:	591
Rezultat glasanja (za/protiv/ suzdržani):	192/2/3

1. Zaključci i preporuke

1.1. Potrebna je usklađenost s europskim zelenim planom, obvezama u pogledu održivog razvoja, kružnim gospodarstvom i širim ciljevima u području klime i bioraznolikosti. Snažno biogospodarstvo upotpunit će napredak postignut u području kružnog gospodarstva i omogućiti konkurentan rast unutar ograničenja planeta i u skladu s održivošću.

1.2. Mogućnost da EU bude globalni predvodnik trebalo bi ostvariti uz pomoć vrlo ambiciozne i usklađene strategije biogospodarstva. Trebalo bi maksimalno povećati broj dobro plaćenih održivih radnih mjesta, među ostalim i u ruralnim i udaljenim regijama. Postojeća tehnologija može se upotrijebiti za stavljanje hitno potrebnih proizvoda i usluga na tržište, čime bi se podržale inovacije, uz pomoć snažnog i međusobno povezanog zakonodavnog paketa o kružnosti.

1.3. Europskoj uniji potrebna je jasna definicija biogospodarstva u kojoj bi se izričito naglasila njegova povezanost s kružnim gospodarstvom i njegov potencijal da pridonosi ostvarivanju održivog razvoja.

2. Opće napomene

2.1. Biogospodarstvo bi trebalo razvijati vodeći računa o strateškoj autonomiji i konkurentnosti, u skladu s definicijama koje je ranije utvrdio EGSO. ([1]) Konkretno, konkurentnost bi trebala pomoći tome da se u poduzećima i u istraživačkom i inovacijskom radu održavaju visoki standardi EU-a, a niže standarde i ambicije izvan EU-a ne bi se smjelo koristiti kao opravdanje za utrku prema dnu.

([1]) Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora – Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija – Osiguravanje naše budućnosti – Klimatski cilj EU-a za 2040. i put prema klimatskoj neutralnosti do 2050. uz izgradnju održivog, pravednog i prosperitetnog društva (COM(2024) 63 final) (SL C, C/2024/4667, 9.8.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/4667/oj); Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o Komunikaciji Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija – „Spremni za 55 %”: ostvarivanje klimatskog cilja EU-a za 2030. na putu ka klimatskoj neutralnosti (COM(2021) 550 final) (SL C 275, 18.7.2022., str. 101.).

2.2. Uspjeh inicijativa kružnog gospodarstva u preobrazbi poslovnih modela i ostvarivanju koristi za potrošače trebao bi poslužiti kao predložak za daljnja nastojanja da biogospodarstvo postane općeprihvaćeno. Trebalo bi primjenjivati stečena iskustva, što među ostalim podrazumijeva i stavljanje većeg naglaska na socijalne aspekte novog gospodarskog modela.

2.3. Od presudne će važnosti biti uvođenje financijske potpore inovativnim predvodnicima u poslovnom sektoru kako se ne bi kažnjavali korisnici koji proizvod prihvate u najranijoj fazi, posebno u kontekstu osiguravanja konkurentnosti EU-a.

2.4. Europska platforma dionika kružnog gospodarstva (ECESP) i njezina snažna mreža, a posebno Koordinacijska skupina, trebale bi se koristiti za uzajamno učenje i razmjenu znanja. Centar znanja ECESP-a može se koristiti za prikupljanje i stavljanje na raspolaganje informacija i stručnog znanja o biogospodarstvu. ([2])

2.5. Oslanjajući se na uspješan rad mladih ambasadora EU-a za biogospodarstvo, savjetujemo uspostavu stalne, participativne platforme ili mreže za zastupanje glasa mladih u biogospodarstvu i uključivanje mladih kao dionika u postupak donošenja odluka.

2.6. Biogospodarstvo bi trebalo biti u skladu s načelima kružnosti, posebno s načelom kaskadne upotrebe. Trebalo bi poticati kružni dizajn koji se primjenjuje na proizvode biogospodarstva i inovacije, otpad bi trebalo uklanjati ili svesti na najmanju moguću mjeru i iskorištavati, unos energije trebao bi biti kružan, a cilj bi trebao biti rad u skladu s prirodnim ciklusima.

2.7. Biogospodarstvo je strateški izbor koji iziskuje ulaganja, obrazovanje i prilagodbu. Pouzdana platforma za istorazinsko učenje trebala bi omogućiti akterima biogospodarstva da uče jedni od drugih i razviju iterativni model učenja, uz lak pristup financiranju. Takvo bi obrazovanje trebalo uključiti i u kurikulume za mlade u školama i strukovnom osposobljavanju.

2.8. Oslanjajući se na ranija istraživanja i iskustva s ulaganjima trebalo bi osigurati posebna financijska sredstva za istraživanje i inovacije kako bi se maksimalno povećale mogućnosti biogospodarstva. To će pomoći u utvrđivanju industrijske simbioze i isticanju mogućnosti za društvene koristi, uz djelovanje unutar ograničenja planeta.

2.9. U nekim aktivnostima korištenja zemljišta koje uključuju biološke materijale upotrebljavaju se onečišćujuće tvari i prakse kojima se degradiraju tla i aktivnosti koje dovode do povećanja količine otpada. Te djelatnosti korištenja zemljišta nisu automatski dio biogospodarstva u kontekstu strategije EU-a za biogospodarstvo.

2.10. Inicijativa BIOEAST može poslužiti kao model za suradnju u tom sektoru. Središnja i istočna Europa, uključujući mnoge zemlje kandidatkinje, imaju važnu ulogu u valorizaciji biomase.

3. **Usklađenost politika, uključujući ciljeve održivog razvoja**

3.1. Ključno je da političke inicijative kao što je strategija EU-a za biogospodarstvo budu usklađene s drugim politikama povezanima s europskim zelenim planom, Pariškim sporazumom, kružnim gospodarstvom i Programom održivog razvoja do 2030. Druge relevantne inicijative uključuju okvir za certifikaciju uklanjanja ugljika, Akt EU-a o obnovi prirode i privremeni dogovor o ambalaži, plastičnoj ambalaži na biološkoj osnovi i predmetima povezanima s hranom. Uz planirani akt o kružnom gospodarstvu i akt o biotehnologiji mogao bi se izraditi i akcijski plan za biogospodarstvo. Time se može osigurati da biogospodarstvo EU-a aktivno doprinosi ostvarivanju ciljeva u području klime i bioraznolikosti.

([2]) https://circulareconomy.europa.eu/platform/en.

3.2. Važno je raditi na dogovorenoj definiciji kojom se pojašnjava da je biogospodarstvo alat za postizanje održivog razvoja. U tom smislu definicija mora povezati biogospodarstvo s okolišnim, socijalnim i gospodarskim aspektima kao zajedničkim i jednakovrijednim prioritetima, pri čemu mora ostati u skladu s definicijama koje upotrebljavaju skupina G20 i Ujedinjeni narodi. ([3]) Time se mogu osigurati dosljedne strategije u svim državama članicama i regijama.

3.3. Trebalo bi voditi računa o povezanosti biogospodarstva s kružnim gospodarstvom. Kružno gospodarstvo pruža sustavni pristup održivom upravljanju tokovima materijala, čime se promiče ponovna uporaba i recirkulacija sirovina, zasnovana na ekološkom dizajnu. Biogospodarstvo je usmjereno na ista načela, ali se primjenjuje na biološke tokove.

3.4. Biogospodarstvo mora biti u skladu s plavim planom. Pri izračunu količine vode po proizvodu treba mapirati upotrebu resursa. Kako bi se osigurala usklađenost politika, potrebne su jasne poveznice s ekološkim dizajnom i strategijom za kemikalije, koji odražavaju zdravlje ekosustava i ljudi.

3.5. Konkurentnost bi trebalo promatrati u kontekstu prethodno dogovorenih stajališta EGSO-a, u kojima se ističe da ona ne bi smjela biti izgovor za težnje prilagođene najmanjem zajedničkom nazivniku u smislu zelenih i socijalnih standarda, te bi je uvijek trebalo razmatrati u kontekstu usklađenosti s našim obvezama u pogledu ciljeva održivog razvoja. Na to se stavlja poseban naglasak, među ostalim i s obzirom na nedavno Draghijevo izvješće. ([4])

4. **Tehnologija i korištenje zemljišta**

4.1. Od važnosti je i aspekt visoke tehnologije u biogospodarstvu. To podrazumijeva tehnološki napredak i inovacije kojima se razvijaju biološki zasnovane komponente za proizvode kako bi zamijenile one koje se trenutačno temelje na fosilnim gorivima ili su neodržive na neki drugi način.

4.2. Digitalni i tehnološki alati pokretači su učinkovitosti biogospodarstva, ali ne bi smjeli postati sami sebi svrha, jer je pravi cilj prelazak na biogospodarstvo i učinkovitu upotrebu prirodnih bioloških procesa radi poboljšanja održivosti našeg gospodarskog modela na osnovi načelâ i pristupâ kružnosti.

4.3. Cilj je biogospodarstva pravedna tranzicija, uz poštovanje tradicionalnih praksi i prirodnih rješenja. To je naročito bitno u poljoprivredno-prehrambenom sektoru, u kojem postoje brojni primjeri malih i srednjih obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava koja upotrebljavaju tradicionalne regenerativne prakse za proizvodnju hrane visoke kvalitete i vrijednosti bez potrebe za visokom tehnologijom ili digitalizacijom. Taj se element ne bi smio izgubiti u nastojanju da se poveća primjena visoke tehnologije. Trebalo bi podupirati prirodna rješenja za hranu i okoliš.

4.4. Urbana poljoprivreda u kombinaciji s tehnološki potpomognutom razmjenom podataka može skratiti lance opskrbe, a povezivanjem s kružnim prehrambenim centrima može se riješiti problem rasipanja hrane te objediniti kružnost i biogospodarstvo. Te bi mogućnosti trebalo osmisliti u suradnji s urbanim zajednicama.

4.5. Upotreba prirodnih sustava za stvaranje ponorâ ugljika može se poboljšati i poticati. Bioraznolike šume s trajnim šumskim pokrovom, tipične za mnoge države članice EU-a, donose višestruke koristi za razne elemente održivosti. Mnogim se poljoprivrednim gospodarstvima već upravlja na način kojim se i sama priroda koristi za sekvestraciju ugljika, primjerice primjenom regenerativnih praksi kojima se povećava skladištenje ugljika u tlu te stvaranjem i očuvanjem staništa u živicama koje služe kao međe poljâ. Te su prakse sredstvo za postizanje klimatskih ciljeva i ciljeva održivosti, pa ih je potrebno prepoznavati i nagrađivati u okviru strategije za biogospodarstvo. Tehnologija mehaničkog uklanjanja ugljika tehnički je održiva, no njezina komercijalna održivost i dalje je upitna.

([3]) *G20 High-Level Principles on Bioeconomy* (Prioritetna načela skupine G20 o biogospodarstvu): https://www.g20.org/en/news/g20-reaches-consensus-and-establishes-high-level-principles-on-bioeconomy.

([4]) https://commission.europa.eu/document/download/97e481fd-2dc3-412d-be4c-f152a8232961_en?filename=The%20future%20of%20European%20competitiveness%20_%20A%20competitiveness%20strategy%20for%20Europe.pdf.

5. **Socijalni element**

5.1. Biogospodarstvo ima još jednu socijalnu dimenziju, ako se u obzir uzmu interesi osoba uključenih u povezana poduzeća i koristi za zajednice.

5.2. Kad je riječ o ruralnoj strategiji i razvoju i podupiranju ruralnih, priobalnih i udaljenih područja, biogospodarstvo nudi mogućnosti za otvaranje dobro plaćenih i održivih radnih mjesta, ostvarivanje prilika, osposobljavanje i ostvarivanje socijalnih koristi, pod uvjetom da se razvija pažljivo i u skladu s kružnošću i održivošću.

5.3. Izvješće o strateškom dijalogu o poljoprivredi ([5]) prilika je da se kružna načela putem biogospodarstva integriraju u stvaranje otpornog prehrambenog sustava u EU-u. Trebalo bi uvesti potporu i financiranje izvan okvira zajedničke poljoprivredne politike (ZPP) kako bi se maksimalno povećale mogućnosti i osigurala sveobuhvatna potpora poljoprivrednicima koji žele tranziciju.

5.4. Strategija za biogospodarstvo prilika je da se postave temelji za viziju ruralne Europe u kojoj se vodi računa o dobrobiti stanovništva ruralnih područja i daje prednost komplementarnim načelima kružnosti kojima se promiču kraći lanci opskrbe, popravak i ponovna uporaba. U njoj bi trebalo navesti mjere potpore kojima bi se mlade osnažilo da postanu pokretači korjenitih promjena u oblikovanju budućnosti biogospodarstva.

5.5. Među širim su društvenim koristima i bolje zdravlje i dobrobit zajednica, povezane proračunske uštede u pružanju zdravstvene skrbi i obnova ruralnih područja. Kako bi se osigurala poštena i pravedna provedba praksi biogospodarstva, potreban je istraživački rad u okviru kojeg bi se opisale mogućnosti i realistično prikazali izazovi.

Bruxelles, 23. listopada 2024.

Predsjednik
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Oliver RÖPKE

([5]) https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal/agriculture-and-green-deal/strategic-dialogue-future-eu-agriculture_hr.